

Syöpä lapsella

Lääkärikirja Duodecim

18.2.2021

Lastentautien erikoislääkäri Hannu Jalanko

- Leukemia
- Lymfoomat
- Aivokasvaimet
- Muut syövät
- Milloin hoitoon
- Kirjallisuutta

Lapsilla syöpätaudit ovat harvinaisia, ja monia aikuisten syöpämuotoja ei lapsilla esiinny lainkaan. Suomessa sairastuu vuosittain noin 130–150 lasta syöpään. Tavallisimpia lasten syöpätauteja ovat leukemiat ja lymfoomat sekä pahanlaatuiset aivokasvaimet. Muista kiinteistä kasvaimista esiintyy eniten neuroblastoomaa, Wilmsin kasvainta, pehmytkudossarkoomia sekä luusyöpää. Nykyisin valtaosa (80 %) lasten syöpätapauksista pystytään parantamaan pysyvästi, joskin ennusteissa esiintyy huomattavaa tautikohtaista vaihtelua. Ennusteeseen vaikuttaa usein se, miten laajalle tauti on levinnyt hoidon alussa.

Leukemia

[Leukemia](#) on lasten yleisin syöpä, johon sairastuu maassamme viitisenkymmentä lasta vuosittain. Leukemiassa veren valkosolu alkaa jakautua kontrolloimattomasti. Tavallisimmin (85 %) kyse on imusolusta (lymfosyytistä), jolloin leukemia saa lyhenteen ALL. Harvemmin (15 %) häiriö tapahtuu luuytimen myeloisen linjan solussa, jolloin käytetään termiä AML. Leukemiasolun jatkuva lisääntyminen häiritsee luuytimessä normaalien solujen tuotantoa, ja niinpä leukemiapotilaalla ongelmaksi tulee veren vähäinen punasolujen määrä (anemia) ja pieni verihiutaleiden pitoisuus. Jälkimmäinen johtaa usein ihoverenvuotojen syntymiseen. Lisätietoa: ks. [Leukemia ja suun terveys](#).

Leukemian ensioireet ovat anemiasta johtuva kalpeus ja väsymys sekä ihoverenvuodot. Usein lapsilla on myös todettavissa jokin infektio, mikä saattaa häiritä alussa sairauden toteamista. Leukemiaa epäiltäessä lapsesta otetaan luuydinnäyte, joka yhdessä verilöydösten kanssa varmistaa diagnoosin. Lasten leukemia on usein hyvin hoidettavissa. ALL-potilaista paranee nykyhoidolla 85–90 %. AML-taudissa ennuste on jonkin verran huonompi. Valtaosa leukemioista kyetään hoitamaan solunsalpaajalääkityksellä, mutta osalle potilaista hoitona on lisäksi kantasolusiirto.

Lymfoomat

[Lymfooma](#) on imusolujen (lymfosyytit) syöpä, joka aiheuttaa imusolmukkeisiin ja muualle elimistöön kasvaimia ja usein myös syöpäsolujen verikylvöä. Lymfoomaa tunnetaan monia tyyppejä, jotka voivat aiheuttaa nopeasti suurenevia kasvaimia erityisesti vatsan ja rintaontelon alueella. Tästä oireina voi ilmetä vatsan pömpötystä ja joskus hengitysvaikeuksia. Lymfooma voi ilmetä myös luukasvaimena tai aivoissa.

Kaulan alueen suurentuneet imusolmukkeet ovat hyvin harvoin lymfooman ilmentymä. Tavallisesti suurentunut imusolmuke on merkki hengitystieinfektion (nielutulehdus, flunssa, korvatulehdus) aiheuttamasta elimistön normaalista reaktiosta. Jos kaulalle, soliskuoppaan tai muualle ilmaantuu nopeasti, päivien aikana kasvavia imusolmukesuurentumia, on kuitenkin aina syytä hakeutua tutkimuksiin. Monet lymfoomat ovat nykyisin hyvin lääkkeillä parannettavissa.

Aivokasvaimet

Kolmas lasten syöpäongelma ovat aivokasvaimet. Niitä on monia tyyppejä, minkä johdosta sekä ensioireet että hoito vaihtelevat. Aivokasvain voi ilmetä toistuvina päänsärkyinä sekä oksenteluna. Jos lapsi alkaa aamuisin valittaa päänsärkyä ja pahoinvointia, on syytä hakeutua hoitoon. Aivokasvaimen ensioireina voi myös ilmetä kasvuhäiriöitä, näköhäiriöitä, karsastusta, nielemisvaikeuksia, halvaantumista, kävelyvaikeutta ja kouristuksia. Aivokasvainten hoito muodostuu leikkauksesta, solunsalpaajahoidosta sekä sädehoidosta. Monissa aivokasvaintyypeissä ennuste on nykyisin melko hyvä.

Muut syövät

Ala- tai harvemmin yläraajan paikallinen kipu, turvotus, kuumotus ja aristus voivat olla luusyövän oireita. Kipuun ja turvotukseen liittyy yleisesti liikerajoitus. Luusyövän ilmaantuminen liittyy usein murrosiän kasvupyrähdykseen. Tavallisimpia luusyövän paikkoja ovat reisiluu, sääriluun yläpää sekä olkaluun yläpää.

Wilmsin kasvain on pahanlaatuinen munuaiskasvain, joka toteamisen aikaan on useasti kasvanut suureksi möykkyksi, joka voi olla käsin tunnettavissakin. Joskus kasvain huomataan tai tulee kivuliaaksi vatsavamman jälkeen, mutta tyypillisesti kuitenkin kyseessä on varsin oireeton, laiha lapsi, jolla on pullottava vatsa. Wilmsin kasvain on usein hyvin hoidettavissa.

Neuroblastooma saa alkunsa yleensä lisämunuaisesta. Kasvain on kova ja möykkyinen ja pingottaa vatsaa. Päinvastoin kuin Wilmsin kasvain, neuroblastooma aiheuttaa yleensä myös yleisoireita: lapsi on kuumeileva, laihtunut, kivulias, itkuinen, ärtyisä ja huonouninen. Yleisoireet johtuvat taudin varsin varhain lähettämästä etäpesäkkeistä esim. luustoon ja luuytimeen, ja siksi lapsi on usein aneeminen ja kalpea. Neuroblastoomakin on usein hyvin parannettavissa.

Milloin hoitoon

Jos lapsella epäillään syöpää, tutkimukset tulee käynnistää välittömästi. Kuten yllä on esitetty, tyypillisiä oireita ovat väsymys, kalpeus, ihoverenvuodot, kivuliaisuus, raajakivut, aamupäänsärky, vatsan pömpötys, vatsassa tuntuva patti, nopeasti kasvavat imusolmukkeet, oksentelu, näköhäiriöt ja kuumeilu. Koska lapsella syöpä on kovin harvinainen ja oireet voivat alussa olla lievät, saattaa käydä niin, että ensikäynnillä syöpää ei osata epäillä. Jos oireet jatkuvat ja vanhempien mielestä ”kaikki ei ole kunnossa”, lapsen voi aina viedä uuteen arvioon.

Lisätietoa potilasjärjestöstä

[Suomen syöpäsairaiden lasten ja nuorten valtakunnallinen yhdistys Sylva ry](#) **1**